

“El Che l’han mitificat”

Canek Sánchez Guevara, nascut a l’Havana fa 33 anys, porta la mateixa barba revolucionària que el Che. Sembla la seva reencarnació. Però és una qüestió de gens. La seva mare, Hilda Guevara, ja morta, fou la primera filla que tingué el guerriller argentí fruit del primer matrimoni —del segon matrimoni, en naixeren 4 fills més. A 22 anys, Canek Sánchez marxà de Cuba per veure món i d’aleshores ençà no hi ha tornat. Ara viu a Bordeus (Gascunya, Occitània), dedicat a l’art, el disseny i la música. És a punt de publicar *El diario de Bolivia del Che*. El llibre és una nova revisió de les memòries que va escriure el seu avi a Bolívia, on trobà la mort el 1967 mentre lluitava en nom de la revolució. EL TEMPS ha parlat amb ell, aprofitant que ha participat a Palma en unes jornades sobre moviments socials organitzades per l’Ateneu Llibertari Estel Negre.

—Com avalueu la figura del vostre avi?

—Tot personatge ha de ser situat dins un context històric i personal i ha de ser analitzat críticament. Mai no seré imparcial a l’hora d’analitzar el meu avi. Al cap i a la fi és la meua sang. Moltes coses, però, de l’ideari guevarista són perfectament criticables i a la vegada no són solament idees del Che, sinó del corrent i de l’època que li van tocar de viure.

—S’ha mitificat la figura del Che?

—Sí. Amb el Che passen dues coses: hi ha un sector que el mitifica i un altre que no sap qui és i que només el veu com un objecte de consum, un camisa, una tassa o un refresc.

—Creieu que era una persona molt utòpica?

—En part, sí. Molts dels seus conceptes no casen amb l’època actual. Per exemple, el concepte de l’*home nou*. En tota revolució s’ha exigint un *home nou* que sigui capaç de crear una nova societat. Algunes qüestions de la revolució cubana eren simples idees que després tingueren conseqüències tràgi-

Entrevista amb Canek Sánchez Guevara, el nét del Che Guevara.

ques, com la persecució dels homosexuals, la persecució de les dissidències dins el mateix corrent dominant. La persecució política a Cuba no va ser tan sols contra la dreta sinó també contra els diversos sectors de l’esquerra, que dissentien del pensament oficial.

—Però, així i tot, el Che va ésser un personatge excepcional?

—El seu esperit per canviar el món és encomiable. El fet que la lluita que encapçalà hagi derivat en un nou totalitarisme no vol dir que la lluita en si s’hagi d’abandonar. Passa que s’ha d’aprendre de les experiències. La lluita contra el sistema ha existit i sempre n’hi haurà. El capitalisme també sorgí d’una lluita contra un sistema anterior i, és clar, el capitalisme tampoc no és etern. Algun dia desapareixerà tal com han desaparegut uns altres ordres econòmics, polítics i socials. La lluita continua i la necessitat d’indignar-se amb l’estat actual del món té molt de camí per recórrer.

—Què en penseu, de la idea del comunisme defensada pel Che?

—El problema del comunisme defensat no només pel Che sinó també per uns altres dirigents de la revolució, és que es basa en la idea de l’avantguardisme, segons la qual una avantguarda ideològica s’havia de fer càrrec de la direcció de la societat. Amb això no hi estic d’acord. Penso que és la societat que ha de fer-se càrrec de l’estat i no a la inversa.

—Creieu que figures revolucionàries com el Che serien possibles en el món globalitzat actual?

—Crec que ara hi ha més moviments socials i més escampats, i no em sembla pas malament. Com més moviments socials hi hagi, millor; com menys líders hi hagi, millor. Què passa? No atreuen tant l’atenció dels mitjans, perquè no hi ha aquesta lògica de confrontació que hi havia durant els anys de la guerra freda. Però, per a mi, el moviment social d’èxit d’avui dia és el moviment lèsbic-gay. En trenta anys han transformat la consciència social respecte a l’homosexualitat i els últims anys transformen les lleis. Això és l’èxit d’un moviment social i no cal anar a cercar líders. A més, no hi ha tant d’inconformisme com diuen. Simplement, la lògica de la guerra freda avui ja no opera. Ja no funciona aquesta lògica de bons contra dolents.

—Què en penseu, dels rumors que diuen que el Che fou assassinat per ordre de Fidel per tenir un màrtir de la revolució?

—És una hipòtesi que ha circulat molt aquests darrers anys, de la qual no hi ha cap prova. I si fou així, mai no n’hi haurà, de proves, no n’hauran deixat cap. És una sospita vàlida tenint en compte les relacions de poder, però no puc dir si fou així o no.

—Creieu que el Che hauria aprovat la revolució de Fidel, tal com ha anat?

—No ho sé. El Che no és un home lineal. Hi ha lectures seves on pot semblar que va arribar a ser molt crític amb el desenvolupament de la revolució cubana. Però si llegeixes uns altres textos de la mateixa època pots arribar a la conclusió que no, que el Che s’hauria alineat amb Fidel i hauria continuat formant-ne part del règim.

—Què n’opineu, de Fidel?

—Que fou un jove revolucionari que s’ha convertit en un vell dictador. La

revolució cubana ha esdevingut una dictadura molt sòlida i dura que no tan sols t'exigeix que no la criticis sinó també que en participis. Quan ets a Cuba no pots ser neutral. A Cuba no es va crear una societat sense classes. Hi va néixer una burgesia socialista, una aristocràcia revolucionària, que es convertí en una nova classe dominant, diferent de l'anterior, però funcionalment igual.

—**A Cuba hi ha un rentat de cervell?**

—Totalment. A Cuba hi ha un sistema que tothom coneix amb el nom de la doble moral. De dia, la gent diu allò que el règim vol sentir, i de nit, a casa seva, diuen penjaments del règim. El règim adoctrina i tothom ha d'anar a

cridar consignes. Per instint de supervivència un diu allò que els policies volen sentir.

—**Què hi passarà, a Cuba, quan mori Fidel?**

—Primer s'hi desfermarà una lluita de poder a l'interior de l'estructura estatal. Dels residus de la classe política cubana és d'on sorgirà la nova classe post-fidelista que haurà de negociar directament amb els EUA. Cuba és immersa en una crisi total i necessita una injecció de capital urgent. Aquest capital ha d'arribar d'un lloc o altre: dels Estats Units, de la Unió Europea o de la Xina.

—**Penseu que Cuba seria diferent sense el boicot dels EUA?**

—L'embargament sempre ha estat el

gran capital simbòlic de Fidel, esgrimit no únicament davant dels cubans sinó davant l'esquerra internacional. El victimisme és part fonamental de la dictadura de Fidel: "Nosaltres, els pobres que estem oprimits...", encara que el Vell [així és conegut Fidel a Cuba] sigui opressor igual. L'embargament em sembla equivocacat: del punt de vista del dret internacional, un país no té dret a blocar l'economia d'un altre; des del punt de vista liberal és un error perquè el bloqueig bloca el liberalisme. I des del punt de vista polític, si el bloqueig es va instaurar per derrocar la dictadura castrista, han passat 47 anys i encara no ho se n'han sortit.

Antoni Janer Torrens